

ARGUS

Wankelend kompas?
Naar een museum!
19

FOTO FRANK VAN DIE

Giethoorn

Boerderij Rijk de Gooyer vat vlam. 8

Mbuyisa Makhubu

Verdwijning blijft actueel. 14

Majoie Hajary

Postume opmars na adembenemende biografie. 16

Jan Haasbroek & de VPRO

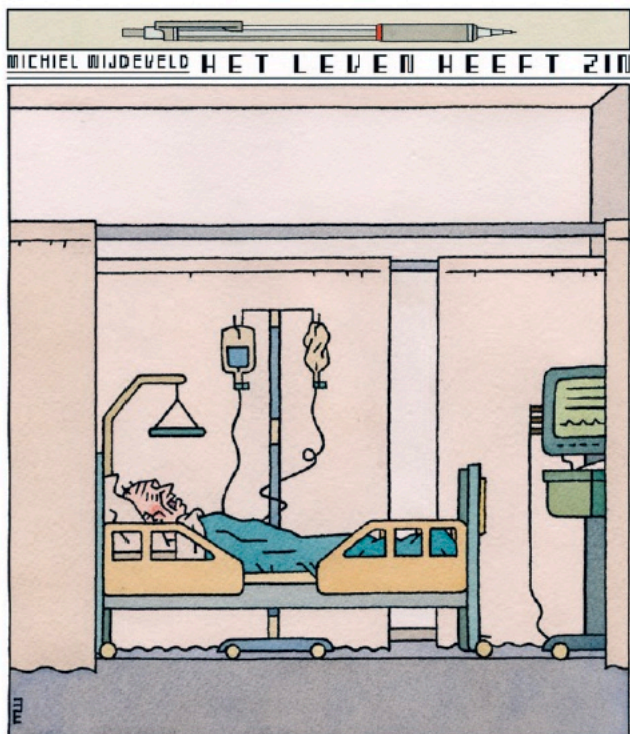

FOTO MARGRYT WIELANDS

'Niet wat je noemt compassie met de misdeelden.' 6

Jeroen Brouwers

Schrijven tegen de bierkaai. 20

IK HAD ZO GRAAG NOG VEEL MEER LEVENS WILLEN VERPESTEN...

Klein-kinderen

'Ja verdomd, zó is het. Daar schrijf ik dus over.'

18

Afval

Jan Henderikse zette Nul op de kaart.

10

Verjaardag	Onbekommerd commentaar.	2
Taal	Waar staan hutje en mutje voor?	4
Israël	Vredeslied verraden.	4
Jan Donkers	Zuiderzeeballade.	4
Landaanwinning	Van springlevend tot zachte dood.	5
Verdi	'Simon Boccanegra' in de revanche.	17
Max de Jong	De fascinatie van Bob Polak.	20
Alfred Jarry	Patafysicapionier.	21
Pays de la Loire	Fijn veel baby's.	23
Strijdlid	De proleet op z'n retour.	23
Syndroom	Niks aan de hand met ve-tsin.	24

Bijna collectief in zwijm voor Majoie

Tijdens haar leven kreeg Majoie Hajary (1921-2017) niet de erkenning die ze verdiende. Nu, negen jaar na haar dood, wordt ze ontdekt als een belangrijke toonkunstenares, de enige klassieke componiste die Suriname heeft voortgebracht.

door RUDIE KAGIE

Een schuchtere interviewster van de Wereldomroep excuseerde zich in 1972 voor de 'zeer persoonlijke vraag' die hij zich verstoutte aan Majoie Hajary te stellen: "Vindt u voor uzelf dat uw carrière geslaagd is?" Over het antwoord hoefde de van oorsprong Surinaamse componiste en pianiste geen seconde na te denken. "Slagen is altijd iets in vergelijking met anderen. Ik bedoel: volgens mij ben ik tevreden. Dat is toch al iets." Het definitieve oordeel over haar kwaliteiten liet ze over aan de geschiedenis. "Een componist wordt pas op waarde geschat als ie dood is. Ik ben jammer genoeg nog niet dood."

Majoie Hajary leverde postuum het bewijs dat ze het bij het rechte eind had. Negen jaar na haar dood oogst ze met terugwerkende kracht alle erkenning die haar bij leven werd onthouden. Geholpen door de aandacht die de adembenemende biografie *Surinaamse Rapsodie* (2025) van Ellen de Vries genereert, klonken haar composities recentelijk in het Amsterdamse Concertgebouw, bij Podium Klasisiek en in de foyer van de Nationale Opera. In Amsterdam-Zuid komt een Majoie Hajarystraat. Van haar meesterwerk *La Passion selon Judas* werd onlangs een nieuwe plaat geperst. Er is een website aan haar leven en werken gewijd.

Hindorama, 'de Surinaams-Hindostaanse site voor inspiratie', doet geestdriftig verslag van een busreis die 63 liefhebbers in het paasweekend naar Parijs voerde. Op het programma stonden bezoeken aan pleisterplaatsen die met de kunstenaar verbonden zijn. Haar zoon Sebastien Garros (72) begeleidde het gezelschap naar de begraafplaats in Neuilly-sur-Seine, waar de aanwezigen een minuut stilte in acht namen, gevolgd door de recitatie van twee eeuwenoude mantra's. De lunch voorzag in het beluisteren van een beknopte selectie uit de in totaal ruim honderd Hajary-composities, uitgevoerd door pianist Roderigo Robles de Medina, waarbij volgens Hindorama 'de tonen van het bekende Surinaamse lied *Peroen Peroen* en

Indiase raga's konden worden onderscheiden'.

De populariteit van Surinaamse muziek drijft in Nederland overwegend op het vrolijke, dansbare repertoire in het Afro-Caraïbische genre. De diepgelovige Majoie Hajary zal nu vanuit het hiernamaals ongetwijfeld met trots volgen hoe haar naam inmiddels aan de eregalerij van onsterfelijke grootmeesters wordt gekoppeld. De belangrijkste klassieke componiste die Suriname voortbracht, gaat de geschiedenis in als collega van Beethoven en Brahms.

Haar moeder had een Chinees-Creoolse achtergrond, haar vader was van Indiase komaf. Het gezin behoorde tot de bevoorrechte bovenklasse in de kolonie. Vader was een vooraanstaand bestuursambtenaar, wiens handtekening stond afgedrukt op bankbiljetten. Majoie bleek al op jonge leeftijd bovenmatig muzikaal begaafd te zijn, maar spijtig genoeg voorzag Suriname niet in de mogelijkheden om haar talent en ambities te ontwikkelen.

Op haar vijftiende verhuisde ze naar Amsterdam, waar ze als eerste Surinaamse studente aan het conservatorium werd aangenomen. In oorlogsjaar 1942 studeerde ze cum laude af. Haar pianorecitals vielen stevast in de smaak bij dagbladrecensenten, die in hun bespreking zelden voorbijgingen aan haar 'exotische verschijning'. Ze speelde pianowerken van Chopin, Schubert, Schumann, Brahms, Liszt, Beethoven, maar ook eigen composities, zoals *Surinaamse Rapsodie*, de pianobewerking van *Hindoestaanse Fantasie*, *Sommernacht* en *Der Wanderer*.

Dat jongemannen gretig op haar concerten afkwamen, was niet alleen vanwege de muziek. In haar biografie citeert Ellen de Vries een herinnering van muziek liefhebber Johan Krediet. "Haar spel was prachtig, haar armen en handen bewogen als van een Javaanse danseres. Meerdere leerlingenavonden waarop zij speelde, bezocht ik, ik was verliefd en droomde van haar." Volgens oud-conservatoriumstudent Frank Onnen vielen mannen in haar omgeving 'bijna collectief' in zwijm

Majoie Hajary

FOTO LIIT SURINAAMSE RAPSDIE

voor 'deze slanke oosterse schoonheid, die zich op zon-, feest- en hoogtijdagen in een met goud geborduurde sari tooide en die met het civa-vlekje op het voorhoofd een symbool van (helaas) ongrijpbare vrouwelijke charme was'.

In haar studietijd in Amsterdam bewoonde ze een kamer bij het kinderloze acteurschepaar Jan Mulder en Elly van Stekelenburg, dat zich al gauw over haar ontfermde alsof het een aangenomen dochter betrof. Toen haar pro-Duitse pleegouders zich aanmeldden bij de Kultuurkamer, volgde Majoie hun voorbeeld. Dat ze in de bezettingsjaren bleef optreden, niet alleen in Nederland maar ook in Duitsland, werd haar achteraf kwalijk genomen, maar dat verwijt stond na de oorlog een internationale carrière allerminst in de weg.

Ze ging compositie studeren in Parijs bij Louis Aubert en Nadia Boulanger, bij wie ook Darius Milhaud, Michel Legrand en Leonard Bernstein in de leer gingen. Op een concert op de Indiase ambassade schudde ze handen met Roland Garros, een imponerend heerschap dat ze vanwege zijn aristocratische snor met 'monsieur Moustache' aansprak. De liefde bloeide op, in februari 1951 trouwde het paar in de Notre Dame in Parijs. Datzelfde jaar voltooide ze *Album pour Moustache* voor piano, met op het eerste blad een tekening van haar geliefde.

Vanwege de topfunctie van Garros bij Air France steevende het stel af op een internationale toekomst, waarbij intrigerende standplaatsen als Madagaskar, Tokio, Algiers en Istanboel waren ingegrepen. In al die steden trad ze op,

ze gaf les en luisterde naar wat de omgeving muzikaal te bieden had. Er is niet zo'n heel scherp oornodig om invloeden uit de respectievelijke continenten in haar composities te traceren. Ze reisde regelmatig naar India, waar ze de raga's bestudeerde die ze ook zelf zou gaan schrijven. Het dynamische bestaan – inclusief de geboorte van dochter Sita en zoon Sébastien – onderbrak een voorspoedige ontplooiing van de muzikale loopbaan.

Begin jaren zeventig liep het huwelijk stuk. Als alleenstaande moeder vestigde Majoie Hajary zich met haar twee kinderen in Neuilly-sur-Seine. Ze legde zich in toenemende mate toe op het componeren van wereldmuziek met Indiase en spirituele invloeden. Ze schreef het oratorium *Da pinawiki*, door CBS in een gedeeltelijke bewerking op de plaats gezet als *La passion selon Judas*, en de onvoltooide opera *La larme d'or* over de goudkoorts tijdens de koloniale tijd in Suriname. Ter aanvulling van haar inkomsten vertaalde ze *Max Havelaar* van Multatuli en andere Nederlandse boeken in het Frans. Over piano, Indiase raga's en de kracht van meditatie schreef ze *Yoga voor de pianist*, waarvan zowel een Nederlandse als Franse editie verscheen.

"Ik componeer alleen maar voor Suriname," zei ze in een interview. "Alles wat ik doe, is voor Suriname. Daar is mijn hart, daar is mijn ziel." En dat terwijl ze slechts vijftien van haar 96 jaren in Suriname doorbracht.

Bij haar uitvaart in Frankrijk werd een handvol Surinaamse aarde op de kist gestrooid.